

Wie helpt ons aan verhalen en foto's?

Schrijversgroep heemkring geeft elk oorlogsslachtoffer een gezicht

Achtentachtig oorlogsslachtoffers. Dat was na de Tweede Wereldoorlog de droeve optelsom voor Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot. Achtentachtig inwoners, jong en oud, die door gruwelijke oorlogshandelingen het leven lieten. Wie waren zij? Onder welke omstandigheden kwamen zij om het leven? Bij Heemkring Molenheide willen we meer over hun achtergronden ontdekken. Door hun levensverhaal te vertellen en foto's te achterhalen willen we al die slachtoffers een gezicht geven. Want hoe lang geleden ook, het blijft belangrijk hen te herdenken. Maar dat kunnen we niet alleen. De archieven vertellen ons van alles, maar we hebben ook de hulp van nabestaanden nodig. Wie kent het levensverhaal van een of meer slachtoffers? Wie heeft nog foto's op zolder waarmee we de slachtoffers letterlijk een gezicht kunnen geven?

Enkele jaren geleden stelden we bij de heemkring de documentaire 'Overleven in de schaduw van het vliegveld' samen. En brachten op die manier de Tweede Wereldoorlog in onze vier dorpen weer voor het voetlicht. Volle zalen zagen de indrukwekkende beelden en de rampzalige gebeurtenissen langstrekken. De bombardementen, de verwoeste huizen, hele straten in puin. Gevolgd door die lange aangrijpende lijst met de namen van de slachtoffers. Wie waren al die mensen, hele gezinnen soms, die de dood vonden? Achtentachtig slachtoffers, variërend in leeftijd van drie maanden tot 69 jaar.

Achtergronden uitdiepen

En toen kwam er vorig jaar een project langs van het Regionaal Archief Tilburg. 'Bevrijd van de vergetelheid' heet het daar en het is digitaal te vinden op www.wikimiddenbrabant.nl. Of we daar niet bij aan wilden sluiten? En dat wilden we als schrijversgroep van Wiki Gilze en Rijen wel. Dat gaf ons de gelegenheid om de documentaire een soort van vervolg te geven en de achtergronden van de slachtoffers verder uit te diepen. De basis lag er al, de tentoonstellingsgroep van de heemkring wist bij 75 jaar bevrijding vrijwel alle bidprentjes op te sporen. Die geven, samen met de slachtofferlijst uit ons archief, essentiële gegevens waar we op kunnen voortborduren.

Even melk halen

En dat voortborduren deden we met hulp van een familielid bijvoorbeeld al op de gegevens van Fransje Verheijen, achtjarig jongetje uit Gilze. Hij overleed als gevolg van de inslag van een V1 in de Lange

Fransje Verheijen met zijn ouders

Wagenstraat op 26 februari 1945.

Fransje bleek het eerste en enige kind te zijn van Harrie Verheijen en Anna Henderson. Ze woonden eigenlijk aan het eind van de Nieuwstraat, maar dat was gevaarlijk dicht bij het vliegveld en daarom trokken ze in bij het gezin van de zus van Harrie, het gezin Koks-Verheijen, aan het Wagenpad (nu Burgemeester van Mierlostraat). De twee gezinnen hadden er een dagelijkse gewoonte van gemaakt om de kinderen Koks en Fransje op toerbeurt melk te laten halen bij de melkfabriek in

de Lange Wagenstraat. Op 26 februari 1945 had Fransje de beurt. En dat werd hem fataal. Juist op dat moment viel er een V1 op twee huizen tegenover de zuivelfabriek. De huizen werden weggevaagd, de voorgevel van de fabriek stortte in. Er vielen negen slachtoffers, twee volwassenen en zeven kinderen, waaronder Fransje. Hij werd nog met een Engelse Rode Kruiswagen zwaargewond naar het St. Ignatiusziekenhuis in Breda gebracht, maar overleed daar een week later op 4 maart 1945. Fransje werd op het kerkhof in Gilze begraven.

Geweer schoonmaken

Doevig is ook het verhaal van de vijftienjarige Riet Leenaars uit Rijen, het zevende kind uit een gezin van acht. Op hun boerderij aan de Laagstraat waren militairen ingekwartierd. Toen een van de soldaten zijn geweer schoonmaakte, ging dat per ongeluk af. En dat schot raakte Riet. Ze werd naar het ziekenhuis in Breda gebracht, maar overleed daar een dag later op 9 september 1944.

De vijftienjarige Riet Leenaars

Bijna bevrijd

De 69-jarige Maria Bink-Diepstraten overleed – hoe wrang kan het zijn – bij de bevrijding van Molenschot, op 28 oktober 1944. Poolse troepen schoten richting kerktoeren. Ze hadden het op Duitsers gemunt die in de toren zaten. Omwonenden gingen de schuilkelder achter Broekstraat 12 in. Behalve Maria. Zij was met haar rolstoel tot aan de ingang gekomen, toen er een inslag kwam en een granaatscherf haar in haar hals raakte. Pastoor Verrijt bleef bij haar tot zij was overleden.

Maria Bink-Diepstraten, slachtoffer bij de bevrijding van Molenschot

De familie Sikkenga

Schuilkelder

Maar ook in de schuilkelder was je niet altijd veilig. Na een vreselijk bombardement op 5 juli 1944 was het hart van Gilze één grote ravage. Eén van de bommen was op de woning van het gezin Sikkenga aan het Plein (nu Bisschop de Vetplein) gevallen. Moeder Sikkenga en zes van haar kinderen zaten in de schuilkelder en waren op slag dood. Drie kinderen en de vader overleefden het drama, omdat zij niet thuis waren. Bij datzelfde bombardement vielen nog 14 doden en er waren veel gewonden. De 21 doden werden op 6 juli in de avond in een gemeenschappelijk graf begraven.

Noodlottige kampen

Niet alle achtentachtig slachtoffers kwamen binnen de gemeente om het leven. Neem Joan Smeekens bijvoorbeeld en Gust Ermes uit Gilze. Zij stierven in Duitsland, respectievelijk 21 en 24 jaar oud. Allebei werden ze door de Duitsers gearresteerd vanwege 'Kontraktbruch' bij de verplichte tewerkstelling in Duitsland. Er zit veel overeenkomst in de verhalen van deze twee jonge mannen, inclusief een noodlottige gang langs verschillende kampen met dwangarbeid en mishandelingen. Joan overleed in Neuengamme en Gust in Versen.

Joan Smeekens

Gust Ermes

Wie helpt ons?

Dit zijn nog maar enkele voorbeelden uit de lange, lange lijst van slachtoffers uit onze gemeente. Op [https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Oorlogsslachtoffers_Gilze, Rijen, Hulten, Molenschot](https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Oorlogsslachtoffers_Gilze,_Rijen,_Hulten,_Molenschot) vind je ze allemaal terug, verdeeld over de vier dorpen. Neem eens een kijkje, want misschien staat er een familielid bij of een bekende van je (groot)ouders? Van een enkeling kennen we het verhaal of een stukje ervan. Maar van de meesten is er behalve naam en overlijdensdatum nog niet zo veel bekend. In ieder geval niet genoeg om iemand echt een gezicht te geven. Wie helpt ons de levensverhalen van deze dorpsgenoten zo volledig mogelijk te maken? Wie heeft ontbrekende informatie in de vorm van verhalen of foto's? Laat het ons per mail weten via info@heemkringmolenheide.nl en vermeld daarbij 'Schrijversteam Wiki Gilze en Rijen-oorlogsslachtoffers'. Wij nemen dan graag contact met je op. Want hoe lang geleden ook, het blijft belangrijk onze oorlogsslachtoffers te herdenken.

Bronnen: [https://wikimiddenbrabant.nl/Portaal:Gilze en Rijen](https://wikimiddenbrabant.nl/Portaal:Gilze_en_Rijen);
[https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Tweede Wereldoorlog in Gilze, Rijen, Hulten, Molenschot](https://wikimiddenbrabant.nl/Categorie:Tweede_Wereldoorlog_in_Gilze,_Rijen,_Hulten,_Molenschot)
<https://www.heemkringmolenheide.nl/tweede-wereldoorlog-gilze-rijen/>

Tekstredactie: Mariëlle van Hezewijk